

Yttrande till inriktningsärende 2025–2027

Vård- och omsorgsnämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Ny socialtjänstlag - hållbar socialtjänst (SOU 2020:47)	3
Statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)	4
Fortsatta krafttag mot välfärdsbrott och otillåten påverkan	4
Utmaning med kompetensförsörjningen	4
Digitaliseringen	5
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet.....	5
Investeringar.....	6
Lokalresursplan.....	6
Förändringar av taxor och avgifter	7

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna för planeringsperioden 2025–2027 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen och lokalresursplan.

Under kommande år förväntas nya lagändringar som kommer att påverka vård- och omsorgsnämndens verksamheter. Gemensamt för kommande lagändringar är att kommunen räknar med att dessa kommer att finansieras enligt den kommunala finansieringsprincipen. Den nya socialtjänstlagen, som kommer träda i kraft den 1 juli 2025, är den mest omfattande lagändringen och kommer innebära ett stort omställningsarbete för nämndens verksamheter. Syftet med nya lagen är att nå människor tidigt, innan problemen växt sig stora, att sänka trösklarna, ge insatser på ett enklare sätt än idag samt utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet. Nämndens verksamheter behöver fortsätta det pågående omställningsarbetet för att kunna nå upp till de nya lagkraven.

I den preliminära budgettilldelningen för nämnden utökas ramen för 2025 med totalt 18 miljoner kronor jämfört med 2024. Detta är en nettoeffekt av flera delar och innefattar ökade medel för volymförändringar, löneökningar, språkkompetenssatsning och kostnadskompensation för Microsoftlicenser. De poster som minskar ramen avser minskade statsbidrag till följd av stärkt rätt till personlig assistans, minskade kostnader till följd av lägre personalomkostnadspåslag och att de tillfälliga medlen för 2024 avseende äldrevänlig kommun upphör.

Två stora riktade statsbidrag inom äldreomsorg, dels för färre timanställda och dels för fler sjuksköterskor inom särskilda boenden, betalas ut för sista gången 2024. Kommunen har beviljats 40 miljoner kronor under 2024 där 24 miljoner kronor förväntas periodiseras och tillfalla nämnden under 2025. Dessa bidrag har tidigare år bidragit till ett förbättrat resultat hos nämnden. För 2025 ser nämnden att medlen kommer underlätta det fortsatta omstruktureringsarbetet.

Eftersom resurserna är begränsade kommer nämnden fortsätta se över vilka strukturella åtgärder som behövs för att kunna möta ökande behov. Nämnden driver ett omfattande omställningsarbete med fokus på strukturella förändringar inom framför allt hemtjänsten. De ekonomiska effekterna av detta kommer sannolikt att dröja till 2026.

I yttrandet ingår även nämndens kommentarer och synpunkter på lokalresursplanen. I lokalresursplanen ingår två viktiga uppdrag, dels att utarbeta strukturprogram för gruppboenden och serviceboenden enligt LSS och dels att utarbeta strukturprogram för vård- och omsorgsboenden. Strukturprogrammen kommer att belysa ambitionsnivå, vilka volymer som behövs och var boendena ska placeras. Detta kommer att underlätta den kommande planeringen av nya boenden.

Nämndspecifik omvärldsanalys

Ny socialtjänstlag - hållbar socialtjänst (SOU 2020:47)

En ny socialtjänstlag innebär ett paradigmskifte för svensk socialtjänst, vilket till stor del beräknas kunna hanteras inom befintlig budgetram. Redan nu pågår ett arbete inom nämndens verksamheter med att styra och leda mot en mer lätt tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst, inom ramen för befintlig lagstiftning med syfte att anpassa verksamheterna för kommande lagändring. Den nya lagen beräknas träda i kraft 1 juli 2025.

Den kommande lagändringen kommer att påverka förutsättningarna för nämndens verksamheter. Gemensamt för samtliga lagändringar är att kommunen räknar med att dessa kommer att finansieras enligt den kommunala finansieringsprincipen om inte annat anges. I budgetpropositionen 2025 är 1 200 miljoner kronor avsatt till finansiering och 2 200 miljoner kronor årligen för åren 2026 – 2028. Om tilldelningen sker enligt befolkningsprincipen kan Huddinge kommun under 2025 komma att tilldelas 13 miljoner kronor i statsbidrag. Bidraget avser hela kommunens socialtjänst som idag finns inom vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden och gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden.

God och nära vård

Sveriges kommuner och regioner, SKR, och staten har gjort en överenskommelse om att under 2024 vidareutveckla den nära vården och omsorgen. Målet med omställningen av hälso- och sjukvården är att

individen får en personcentrerad, samordnad och samskapad vård som stärker hälsan. Nämnden ser att detta går i linje med det utvecklingsarbete som pågår kopplat till omställningen till en mer lätt tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst.

De stora reformerna sker samtidigt som målgrupperna förändras. I dagsläget är det oklart hur detta kommer att påverka verksamheten och ekonomin. Den gemensamma omställning som nu genomförs med övriga nämnder och regionen behöver prioriteras och säkra att de satsningar som görs bidrar till att fler nås tidigare av insatser, för att undvika mer omfattande insatser längre fram. Här behövs samarbeten på olika nivåer för att identifiera och fånga upp personer i behov av socialtjänstens stöd. I dagsläget är det osäkert hur handlingsplaner på nationell, regional och lokal nivå kommer att påverka verksamheten och ekonomin.

Statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

En huvudmannaskapsutredning har analyserat och föreslagit hur insatsen personlig assistans ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap. Utredningen föreslår att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av personlig assistans och att kommunerna inte längre ska vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättningen. Enligt förslaget ska lagen träda i kraft den 1 januari 2026 och överföringen till Försäkringskassan kommer att ske löpande från detta datum.

Fortsatta krafttag mot välfärdsbrott och otillåten påverkan

Lagen om ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – en ny huvudregel (SOU 2023:69) är ute för betänkande. Syftet med betänkandet är att förbättra möjligheterna att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter. Det innebär i stort att kommunerna från och med 2025 kan komma att få en informationsdelningsskyldighet mot brottsbekämpande myndigheter.

Arbetet med välfärdsbrott och otillåten påverkan kommer att behöva stå i fokus de närmste åren. Nämnden ser att det kommer att krävas prioriteringar i arbetet och att det görs noggranna analyser om vad som ska följas upp. Systematisk samverkan inom kommunen, mellan kommuner och regioner samt med andra myndigheter behöver stärkas under kommande år för att komma åt denna typ av kriminalitet.

Nämnden ser ett fortsatt behov att fokusera på och utveckla arbetet mot välfärdsbrott med avtalsuppföljning av utförare samt stöd till föreningar, främst för att motverka att oseriösa aktörer får fäste i verksamheten.

Arbetet ställer högre krav på att ekonomisk kompetens finns hos medarbetare, detta för att kunna upptäcka eventuella tecken på fusk och oegentligheter. Företagen inom personlig assistans och hemtjänst räknas till riskområdena för bidragsbrott.

Utmaning med kompetensförsörjningen

Enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) rapport om välfärdens kompetensförsörjning är kommunernas och regionernas största utmaning idag att hitta rätt kompetens.

Att kompetensutveckla medarbetare och höja kompetensnivån behöver fortsätta under kommande år som ett sätt att attrahera medarbetare och samtidigt säkerställa en kunskapsbaserad socialtjänst. Det handlar om att stärka förmågan att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla efterfrågad kompetens när konkurrensen om arbetskraften ökar.

Det finns ett stort behov av att höja språkkompetens inom vissa medarbetargrupper. I kommunen har det fattats beslut om att verksamheterna ska arbeta med insatser för att höja språkkompetensen hos befintliga medarbetare samt att utreda vilka insatser som kan erbjudas till nya medarbetare för att säkerställa att bristande språkkunskaper inte påverkar kvaliteten i verksamheten. Nämnden har tilldelats knappt 2 miljoner kronor under planeringsperioden för arbetet med språkkompetenssatsning.

Kommunfullmäktige har beslutat att nämndens verksamheter ska arbeta för heltid som norm. En förutsättning för att införa heltid som norm är en kulturförändring i ändrat arbetssätt, kunskap om bemanningsekonomi samt att det finns ett schemaverktyg som stöder verksamheterna. Att övergå från deltid till heltid innebär även initiala omställningskostnader, inklusive omstrukturering av arbetsprocesser och potentiella investeringar i utbildning och utveckling. Kommunstyrelsen har centralt avsatt 4 miljoner kronor årligen för perioden 2024–2026 för att främja införandet av heltid som norm. Nämnden ser positivt på kommunens satsning på att vara

en attraktiv arbetsgivare. Arbetet kommer att vara långsiktigt och förväntas inte vara klart till år 2026. Nämnden har påbörjat införandet i pilotform och kommer att följa kostnadsutvecklingen under året för att kunna bedöma hur satsningen påverkar kostnaderna på sikt.

Digitaliseringen

Nya arbetssätt som stöds av artificiell intelligens, AI, och välfärdstekniska lösningar bedöms kunna underlätta arbetet och frigöra tid till målgrupperna. Takten för digitalisering behöver öka framöver för att rusta organisationen för den kompetensförsörjningsbrist som förväntas öka. Nämndens uppdrag att arbeta för att kommunens socialtjänst ska bli mer effektiv och innovativ genom digitalisering innebär behov av ökad samordning och styrning inom nämndens verksamheter, mellan nämnder och externa aktörer.

I socialförvaltningens objektplan planeras och genomförs aktiviteter utifrån digitaliseringsstrategin, digitaliseringspolicy och mål i nämndernas verksamhetsplaner. Ett prioriterat område är att genom digitalisering effektivisera och anpassa verksamheternas arbetssätt för att bidra till att säkerställa kvaliteten i framtidens välfärd.

Nämnden bekräftar slutsatsen att resurser och insatser för social hållbarhet behöver anpassas efter behoven i olika geografiska områden. Nämnden välkomnar därför det pågående analysarbetet och det centrala anslaget, vilka tillsammans ger goda förutsättningar för nämnden att bidra till mer träffsäkra insatser i samarbete med övriga nämnder.

Under 2025 kommer ett nytt trygghetslarm att införas vid kommunens särskilda boenden för äldre då befintligt avtal går ut. Upphandling pågår och kostnaden för införandet bedöms vara 4,1 mnkr. Det pågår också en upphandling av verksamhetssystem för HSO, ca 1,1 mnkr, då befintligt system är under avveckling och inte längre uppdateras av leverantören. I befintligt system saknas relevant stöd för nuvarande arbetssätt, samt även kopplingar till kringliggande system, något som skapar merarbete i form av dubbeldokumentation.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

I den preliminära budgettilldelningen för vård- och omsorgsnämnden utökas ramen för 2025 med totalt 18 miljoner kronor jämfört med 2024. Detta är en nettoeffekt av flera delar och innefattar ökade medel för volymförändringar, löneökningar, språkkompetenssatsning och kostnadskompensation för Microsoftlicenser. De poster som minskar ramen avser minskade statsbidrag till följd av stärkt rätt till personlig assistans, minskade kostnader till följd av lägre personalomkostnadspåslag och att de tillfälliga medlen för 2024 avseende äldrevänlig kommun upphör.

Kommunens befolkningsprognos pekar på att antalet över 80 år ökar vilket medför att nämnden får ett volymtillskott om 24 miljoner kronor för 2025. Nämnden anser att tilldelningen ger rimliga förutsättningar för att möta kommande volymökningar. Under 2023 och 2024 steg pensionskostnaderna vilket nämnden fullt ut kompenserades för. Till följd av lägre inflation kommer pensionskostnaderna sjunka under 2025 och nämndens ram revideras därför ned med 26 miljoner kronor för att motsvara faktiska kostnader.

Turbundna resor har haft en kraftig kostnadsutveckling under de senaste åren och 2023 fick nämnden därför en ramhöjning med 10 miljoner kronor. I början av 2024 identifierades felaktigheter i faktureringen utifrån avtalet till kommunens fördel där nämnden blivit fakturerade 5 miljoner kronor för mycket under 8 månader. Baserat på prognosen för 2024 förväntas nämndens kostnader för turbundna resor motsvara budgeterad nivå. Nämnden ser därför ett behov av att medlen kvarstår i ramen för att täcka förväntade kostnader för turbundna resor.

Att kommunstyrelsen föreslår 1,4 miljoner kronor i språkkompetenssatsning ser nämnden som en bra inriktning för att kunna fortsätta arbetet med att höja språkkompetensen hos befintliga och nya medarbetare. Vidare ser nämnden det som positivt att en kompensation om 3,2 miljoner kronor föreslås för att täcka ökade kostnader för Microsoftlicenser.

Två stora riktade statsbidrag inom äldreomsorg, för färre timanställda respektive fler sjuksköterskor inom särskilda boenden, betalas ut för sista gången 2024. Kommunen har beviljats 40 miljoner kronor under 2024 där 24 miljoner kronor förväntas periodiseras och tillfalla nämnden under 2025. Dessa bidrag har tidigare år bidragit till ett förbättrat resultat hos nämnden. För 2025 ser nämnden att medlen kommer underlätta det fortsatta omstruktureringsarbetet.

I enlighet med vad som framgår i mål och budget 2024–2026 föreslås fortsatt en minskning av nämndens ram med 2,2 miljoner kronor under 2025 avseende indragna statsbidrag till följd av stärkt rätt till personlig assistans.

Nämndens anslag i övrigt har utökats med nästan 18 miljoner kronor under 2025, motsvarande 1,5 procent av lönekostnaderna. Dessa medel är en välkommen satsning som kommer till stor nytta för att möta ökade kostnader.

Eftersom resurserna är begränsade kommer nämnden fortsätta pröva om strukturella åtgärder behövs för att kunna möta ökande behov. Nämnden driver ett omfattande omställningsarbete med fokus på strukturella förändringar inom framför allt hemtjänsten. De ekonomiska effekterna av detta kommer sannolikt att dröja till 2026.

Investeringar

I de preliminära ramarna uppgår nämndens investeringsbudget till 4,9 miljoner kronor per år. Detta är i linje med de förväntade behoven inom verksamheten.

Inom verksamheterna finns ett behov av att förnya inventarier i takt med att funktionaliteten på befintliga inventarier avtar. Det finns även behov av arbetsmiljöförbättrande åtgärder, exempelvis mindre anpassningar av lokaler och inköp av hjälpmedel. I bedömningen har även hänsyn tagits till att oförutsedda investeringar kan uppkomma under åren. Totalt förväntas detta motsvara en investeringsutgift på 4,5 miljoner kronor per år.

I lokalplanen finns behov av inköp av inventarier i samband med att LSS-boenden färdigställs. Detta uppskattas ge behov av 0,4 miljoner kronor per år.

Lokalresursplan

Nämnden har tagit del av lokalresursplanen och ser positivt på föreslagna uppdrag och förstudier 2025. De uppdrag och förstudier som föreslås har en tydlig ambition att förtydliga vilka underlag som behöver tas fram för att understödja möjligheten att verkställa fattade myndighetsbeslut och bedriva en ändamålsenlig verksamhet.

Nämnden ser särskilt fram emot möjligheten att erhålla annan särskilt anpassad bostad enligt LSS 9 § 9 genom det bostadssociala avtalet då det underlättar arbetet med boendekedjan inom området funktionsstöd vilket gagnar både brukare och nämndens ekonomi. Nämnden vill också framhålla behovet av permanent verksamhetslokal för Struktura Daglig verksamhet vars tillfälliga bygglov går ut 2024-10-10.

Underhållsprojektet för äldreboendet Stortorp 41 A-B är ännu i ett tidigt planeringsskede, varför kostnader och tidplan ännu inte har fastställts.

I lokalresursplanen ingår två viktiga uppdrag för 2025, strukturprogram för vård- och omsorgsboende samt strukturprogram för gruppboendestäder, serviceboendestäder och daglig verksamhet enligt LSS. Strukturprogrammen ska definiera vilket mått av kommunal service som ska levereras till kommuninvånarna och appliceras på kartan utifrån befintlig och framtida samhällsstruktur. Nämnden ser gärna att uppdraget angående strukturprogram för gruppboendestäder, serviceboendestäder och daglig verksamhet enligt LSS delas upp i två separata uppdrag så att ett eget strukturprogram görs för daglig verksamhet enligt LSS. En uppdelning underlättar framtagande av program och framtida revideringar då omfånget på programmen minskar och dessutom ser behovet av lokaler helt olika ut.

Nämnden behöver också arbeta aktivt för samlokalisering och samutnyttjande med andra verksamheter inom kommunkoncernen såsom i exemplet med samlokalisering av kultur- och fritidsnämndens mötesplatser för unga med vård- och omsorgsnämndens mötesplatser för äldre, men också stimulera föreningslivet till mer samutnyttjande. Även det regionala perspektivet och möjligheterna till samverkan över kommungränserna bör tas hänsyn till.

Förändringar av taxor och avgifter

Egenavgift för boende på hem för vård och behandling, HVB

Enligt socialtjänstlagen 8 kap 1 § har kommunen rätt att ta ut en skälig avgift för uppehälle (boende och kost) av den som får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende, HVB-hem.

Det har hittills saknats en sådan så kallad egenavgift för dessa personer inom vård- och omsorgsnämnden varför nämnden från den 1 februari 2025 förslås besluta om en egenavgift som omfattar boende och kost. Hittills har personer inom denna kategori i stället betalat en boendeavgift och matavgift enligt taxan för särskilt boende. I dagsläget finns endast ett fåtal personer som är aktuella för denna nya avgift och dessa personer kommer få en lägre avgift än det som dessa betalar i dag. Motsvarande egenavgift finns sedan 2022 inom socialpsykiatri och nämnden föreslås besluta om samma taxenivå som denna nämnd. Egenavgiften per månad för 2025 beräknas bli 5 807 kr, vilket innebär 2 557 kr för boende och 3 250 kr för kost. Detta kan jämföras med den boendeavgift och måltidsabonnemang som skulle erlagts enligt taxan för särskilt boende som för 2025 uppgår till 6 734 kr varav 2 714 kr för boendeavgift och 4 020 kr för måltidsabonnemang. Egenavgift för 2025 blir därmed 927 kr lägre än vad avgiften skulle bli jämfört med avgiften för särskilt boende.